

סוג הבחינה : בגרות לבתי־ספר על־יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשע"ח, 2018
סמל שאלון : 004363

חב"ד - תורה שבעל פה

ספר התניא

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחנת

- א. משך הבחינה : שעתיים ורבע
- ב. מבנה שאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים :
- פרק ראשון – (1×35) – 35 נקודות
- פרק שני – (5×13) – 65 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין
- ד. הוראות מיוחדות : 1) כתבי על כריכת המחברת את מספר השאלה.
2) בססי את תשובותיך, אל תסתפקי בהערכות כלליות.

בהצלחה!

פרק ראשון - שאלות נושא (35 נקודות)

עני על אחת משאלות הנושא 1-2.

1. כוחות ולבושים בספר התניא

עני על ארבעה מהסעיפים א-ה :

א. כוחות הנפש האלוקית

(1) מכמה כוחות מורכבת הנפש האלוקית, ומהיכן השתלשלו כוחות אלו? (1.5 נקודות)

(2) **לפניך רשימת מושגים הקשורים בכוחות השכל:**

- ברק המבריק
- אורך, רוחב ועומק
- יכולת התקשרות והתחברות
- כוח ההשכלה
- יכולת ההשגה
- נקודה

מייני את המושגים לפי שייכותם לכוחות השכל. הסבירי כל אחד מן

הכוחות (4.5 נקודות)

(3) **"וחב"ד נקראו אמות ומקור למדות, כי המדות הן תולדות חב"ד"**. (תניא פרק ג)

הסבירי כיצד ציטוט זה מהווה יסוד בתורת אדמו"ר הזקן ובתורת חב"ד? (2 נקודות)

ב. כוחות ולבושים

(1) מהם לבושי הנפש וכיצד הם באים לידי ביטוי בתרי"ג מצוות התורה? (3 נקודות)

(2) **רבקה נהגה לאכול במסעדה מסוימת בשל המאכלים הערבים המוגשים**

בה. לאחרונה הוסר ההכשר המהודר מן המסעדה.

- האם רבקה יכולה להחליט שאינה אוכלת במסעדה?
- האם רבקה יכולה להחליט שאינה אוהבת לאכול במסעדה?
- איזו החלטה (לא לאכול במסעדה / לא לאהוב את האוכל במסעדה) באה מתחום הכוחות ואיזו מתחום הלבושים?

הסבירי את תשובתך לפי ההבדלים בין כוחות ללבושים. (4 נקודות)

(3) איזה לבוש מבין שלושת הלבושים קרוב לכוחות הנפש? וכיצד ניתן לשלוט

על לבוש זה? עני על פי פרק יב בתניא. (2 נקודות)

ג. מעלת הלבושים

- (1) "והנה שלושה לבושים אלו מהתורה ומצוותיה אף שנקראים לבוש... עם כל זה גבהה וגדלה מעלתם לאין קץ וסוף על מעלת הנפש רוח ונשמה עצמן כמו שכתוב בזהר דאורייתא וקודשא בריך הוא כולה חד" (תניא פרק ד) הסבירי את מעלת הלבושים על הכוחות לפי הקטע המצוטט. (4 נקודות)
- (2) לפניך מענה הרבי לאדם שביקש עצה לחיזוק הרגש ליהדות: "לחיזוק הרגש ליהדות - יאמר מזמור תהילים ויתן צדקה ביום חול בבוקר בלי נדר" (פתקים כרך א)
- האם הלבושים משפיעים על המידות? הסבירי לפי המענה.
- הסבירי האם ניתן למצוא קשר בין מענה הרבי לתניא פרק ד' (4 נקודות)
- (3) חברה שלך עצובה מאוד. תני לה עצה מתחום הלבושים כיצד עליה לנהוג. (1 נקודה)

ד. כוחות ולבושי הנפש הבהמית

- (1) הציגי נקודת דמיון ונקודת הבדל בין כוחות הנפש האלוקית לכוחות הנפש הבהמית. (4 נקודות)
- (2) לעתים מעשיו של אדם אינם נחשבים למצווה או לעבירה, ואף על פי כן נכללים הם בלבושי מסאבו (לבושי הקליפה). הסבירי מדוע. (3 נקודות)
- (3) הביאי דוגמה מלבוש הדיבור שנתברר ועלה לקדושה.
- מהו התיקון לגוף על מאכל שירד לקליפה ולאחר מכן חזר לקדושה? (2 נקודות)

ה. כוחות ולבושים במדרגות השונות

- (1) קבעי לגבי כל אחת מהמדרגות: צדיק, בינוני ורשע - האם הוא מנצח בכוחות והאם הוא מנצח בלבושים? בססי תשובתך (4 נקודות)
- (2) **יהודית מתמודדת עם ניסיון בנושא צניעות. היא מוצאת את עצמה מודדת חצאית שלטעמה מאד הולמת אותה אבל, היא ממש לא מתאימה לכללי התקנון. המחשבות מבלבלות אותה...**
כתבי מחשבה של יהודית המייצגת מחשבות של הרשע.
כתבי מחשבה של יהודית המייצגת מחשבות של הבינוני. עני לפי פרק יד' בתניא. (3 נקודות)
- (3) הבינוני מתפלל כראוי. מהי התועלת של זמן זה עבור כוחותיו של הבינוני? השיבי על פי תניא פרק יב. (2 נקודות)

2. משלים ודימויים בספר התניא

עני על ארבעה מהסעיפים א-ה :

א. משל ונמשל ביחס לנשמות ישראל

- (1) לפניך שני ציטוטים מתוך פרק ב בתניא :
"ונפש השנית מישראל היא חלק אלוך ממעל ממש ... נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחוכמתו יתב"
"שיש רבבות מיני חלוקי מדרגות בנשמות גבוה על גבוה לאין קץ"
- (2) מהי השאלה העולה מתוך הציטוטים? (2 נקודות)
 כיצד עונה אדמו"ר הזקן לשאלה זו על פי משל הבן הנמשך ממוח האב?
 פרטי. (4 נקודות)
- (3) **בערב חב"ד שאלה אחת המשתתפות: "כיצד הנני יכולה לחזק את הקשר עם הקב"ה ולדבוק בו?"**
 כיצד תשיבי לשאלה זו על פי משל הבן הנמשך ממוח האב? (3 נקודות)

ב. משל ונמשל ביחס לתורה

- (1) **"ולכן התורה נמשלה למים" (תניא פרק ד)**
 מדוע נמשלה התורה למים דווקא? (2 נקודות)
- (2) **"אף שהתורה נתלבשה בדברים תחתונים ... הרי זה כמחבק את המלך דרך משל" (תניא פרק ד)**
 בארי את המשל והסבירי מה לומדים ממשל זה. (3 נקודות)
- (3) בפרקים ד, ה בתניא מופיעים הדימויים הבאים :
אור פנימי, לחם, לבוש, אור מקיף, מזון.
 קבעי אלו דימויים מתאימים ללימוד התורה ואלו דימויים מתאימים לקיום מצוות. נמקי תשובתך. (4 נקודות)

ג. משל ונמשל ביחס למלחמת הנפשות

- פרק ט' פותח במשל ומסיים במשל.
"כי הגוף נקרא עיר קטנה וכמו..."
"אך נפש הבהמית רצונה להיפך ממש לטובת האדם ... כמשל ... שבזהר הקדוש"

- (1) הציגי את המשל הראשון ואת הנמשל. (3 נקודות)
- (2) הציגי את המשל השני ואת הנמשל. (3 נקודות)
- (3) **לאחר שיעור בפרק ט בתניא, שאלה פנינה בסערת רגשות: "כיצד אצליח להתגבר על הניסיונות והפיתויים שמציבה בפני הנפש הבהמית?!"**
כתבי לפנינה דברי עידוד וחיזוק שיסייעו לה להתגבר על הנפש הבהמית.
בססי תשובתך על המשל המובא בזוהר הקדוש (3 נקודות)

ד. משלים ודימויים ביחס למדרגות האדם

- (1) **"אבל _____ הוא דרך משל כאדם שישן שיכול לחזור ולעור משנתו"**
(תניא פרק יג)
- "אבל _____ נקרא עבד ה' בשם התאר כמו שם חכם או מלך"** (תניא פרק טו)
השלימי את המילה החסרה בכל ציטוט.
באיזה הקשר הוזכרו ציטוטים אלו. (4 נקודות)
- (2) **"בינוני זה זה שופטן"** (ברכות ע"א ב', תניא פרק א')
- "אלא היצר הרע אינו רק על דרך משל כמו שופט ודיין האומר דעתו במשפט"** (תניא פרק יג)
- הסבירי על פי משל שני השופטים: מדוע נאמר על הבינוני "זה זה שופטן" ולא "זה זה מושלך"? (3 נקודות)
- (3) **"והלכה כדברי המכריע"** (תניא פרק יג)
- מיהו המכריע שבא לעזרת הבינוני ומיהו ההכרעה? (2 נקודות)

ה. משל ונמשל ביחס לעבודת ה'

- "אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד..."** (חגיגה ט, ב, תניא פרק טו)
- (1) כיצד מכונה הבינוני ששונה פרקו מאה פעמים וכיצד מכונה הבינוני ששונה פרקו מאה ואחד פעמים?
- כתבי את ההבדל העקרוני ביניהם. (3 נקודות)
- (2) איזה משל מביא אדמו"ר הזקן (בפרק טו) לחיזוק ההבדל בין סוגי הבינוני (3 נקודות)
- (3) הסבירי כיצד יתכן שהבינוני במדרגה הנמוכה אינו נקרא עובד אלוקים כלל (3 נקודות)

פרק שני (65 נקודות)

עני על חמש מהשאלות 3-9. לכל שאלה 13 נקודות.

3. הלל הזקן בפרק לב

- א. "וזה שאמר הלל הזקן על קיום מצווה זו זהו כל התורה כולה" (תניא פרק לב) הציגי שני הסברים של האדמו"ר הזקן לקביעה זו? (6 נקודות)
- ב. "הלל אומר: הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום... אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (פרקי אבות א, יב)
- מיהן הבריות, כיצד יש להתייחס אליהן לפי דברי האדמו"ר הזקן? (4 נקודות)
- ג. תמי חילקה ערכות המכילות חלות מתוקות ועוגה לשבת. היא פנתה לשכנה שאינה שומרת תורה ומצוות לעת עתה, אך זו סירבה לקבל את ערכת השבת. איזו תועלת תצמח לתמי אם תבחר להציע לשכנתה את הערכה פעם נוספת? (3 נקודות)

4. פרק לו – תכלית סדר השתלשלות

- א. - הסבירי האם אפשר לשייך לקב"ה מושגים כמו מעלה ומטה?
 - מהי המטרה של לבושים ושל הסתר פנים גם בעולמות העליונים?
 - מהי המטרה והתכלית של השתלשלות העולמות?
 - מהי המטרה והתכלית של בריאת העולם הזה? (8 נקודות)
- ב. הביאי פסוק המוכיח, כי בימות המשיח ניתן יהיה לקבל גילוי אור ה' ללא הסתר פנים.
 כתבי מדוע בימות המשיח ישרור מצב זה? (5 נקודות)

5. חובת הייחוד והאמונה - פרקים א, ב

- א. - "לעולם ה' דברך ניצב בשמיים" (תהילים קיט פט)
 מה מחדש הבעל-שם-טוב על פסוק זה, ואיזו תפיסה שגויה בא לשלול פירוש זה?
- "ואילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים..." (פרק ב)
 מה היה קורה, אילו הפסיק ה' את הרוח?
 מה ניתן להסיק מנס קריעת ים סוף לכלל הבריאה והנבראים? (8 נקודות)

- ב. - בפרק ב מובאת דוגמה ממעשה ידי הצורף לשם מה מובאת דוגמה זו? (3 נקודות)
- תארי אירוע של השגחה פרטית מיוחדת שהיית עדה לו. ספרי על חוויותיך ורגשותיך בעקבות האירוע. (2 נקודות)

6. מצוות התשובה – פרקים א, ז

- א. "תניא בסוף יומא שלושה חילוקי כפרה הן..." (פרק א)
- כתבי סוג של חטא שכפרתו תלויה ביום הכיפורים וכתבי סוגים של חטאים שכפרתן אינה תלויה ביום הכיפורים. נמקי קביעותיך לפי הסבר אדמו"ר הזקן בפרק א'.
- מדוע על ביטול מצוות עשה נאמר: "מעוות לא יוכל לתקון"? (קהלת א, טו) (7 נקודות)
- ב. השיבי על פי הסבר אדמו"ר הזקן בפרק ז:
- מהי השפעת החטא על הנפש האלוקית? מהי דרך התיקון?
- מהי השפעת החטא על הקליפות? מהי דרך התיקון? (6 נקודות)

7. "קטנתי" - איגרת הקודש ב

- א. באחת מנבואות הגאולה מופיע הפסוק: "והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו" (ישעיהו יא, יא)
- "ולזאת באתי מן המודיעים מודעה רבה לכללות אנ"ש... לאחוז במדותיו של יעקב שאר עמו" (איגרת הקודש ב)
- כיצד מסביר אדמו"ר הזקן את הביטוי "שאר עמו"?
- לפניך שני פסוקים: "קטנתי מכל החסדים" (וישלח לב, יא), "מרחוק ה' נראה לי" (ירמיהו לא, ב).
- כיצד מבטאים פסוקים אלו רעיון דומה להסבר הביטוי "שאר עמו"? (8 נקודות)
- כיצד הסבר האדמו"ר הזקן לביטוי "שאר עמו" קשור לתקופת הגאולה דווקא? (שאלת בונס 2 נקודות)
- ב. **שרה חשה שלא קיבלה שירות ראוי בבית המרקחת, והרימה קולה על הרוקחת. בדרך לביתה עלו בה הרהורי חרטה והיא הצטערה שלא נהגה אחרת.**
- שרה עברה על הוראה של אדמו"ר הזקן. מהי ההוראה?
- איזו הוראה של אדמו"ר הזקן עשויה לגרום לה לנהוג באופן שונה? (5 נקודות)

8. ספר של בינונים פרקים א-טו

- א. לפניך שלושה ציטוטים מפרק ט בתניא:
- "שיהיה תוכו רצוף אהבה מלא וגדוש.."
 - "שתהא היא לבדה המושלת עליו ומנהיגתו... ובטלים אצלה לגמרי ומרכבה אליה"
 - "והיינו שיעלה ויבוא ויגיע למדרגת אהבה רבה... ממדרגת אהבה עזה כרשפי אש"
- שלושת הציטוטים מבטאים תהליך והדרגה.
- בחרי שני ציטוטים, העתיקי אותם, תארי והסבירי את תהליך ההדרגה שהם מבטאים. (7 נקודות)
- ב. לפניך שלושה נושאים שיש התייחסות אליהם בספר התניא:
- לימוד מקצועות חול (פרק ח)
 - עונג שבת (פרק ז)
 - כעס וקינאה (פרק יב)
- בחרי שני נושאים מתוך הרשימה, העתיקי אותם וציני מהי ההתייחסות לכל נושא בספר התניא. (6 נקודות)

9. דילמות החיים בספר התניא

- א. **יעל השתתפה אתמול בהתוועדות שנמשכה עד השעות הקטנות של הלילה, והבוקר לא קמה לתפילה בזמן.**
- האם ההתנהגות של יעל משקפת צביעות?
- מהי התשובה לשאלה זו כפי שהוצגה בסרטון מס' 6? כיצד מופיע תוכן התשובה בלשון התניא? (7 נקודות)
- ב. תארי רצף של התנהגויות בחיך שעשוי להיראות כצביעות.
- הסבירי מדוע ההתנהגות נתפסת כצביעות, וכתבי מה עשוי להעניק לך כוחות להתמודדות עם המצב שתיארת. (6 נקודות)